T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2025-2026 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI
II. DÖNEM I. YAZILI SINAVI (ÜLKE GENELİ ORTAK)

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
10. SINIF

Aldığı Puan

Adı ve Soyadı : .....
Sınıfı / Şubesi : .....
Öğrenci Numarası : .....

ÖĞRENCİLERİN DİKKATİNE!

1. Bu soru kitapçığında 8 soru bulunmaktadır ve sınav süresi 40 dakikadır.
2. Cevaplarınızı, soruların altında boş bırakılan yerlere yazınız.
3. Sınav 100 tam puan üzerinden değerlendirilecektir. 1 ve 7. sorular 10 puan; 2. soru 14 puan; 3 ve 4. sorular 12 puan; 5. soru 8 puan; 6. soru 9 puan; 8. soru 25 puan değerindedir.

1.

- Haberi duyar duymaz <u>içine kurt düşmüş</u>, saatlerce korku içinde dolaşıp durmuştu.
- Toplantı süresince hiçbirimizin söylediğini dinlemedi, <u>bildiğini okumaya</u> devam etti.

Bu cümlelerdeki altı çizili deyimlerin cümleye kattığı anlamı yazınız. Bu deyimleri cümlelerdeki anlamına uygun olacak biçimde birer cümlede kullanınız. (10 puan)

İçine kurt düşmek: .....

Cümle: .....

Bildiğini okumak: .....

Cümle: .....

Cevap:
İçine kurt düşmek: “Kendisine zararı dokunacak bir durum meydana geleceğinden kuşkulanmak” anlamına gelen ifadeler. (3 puan)
Cümle: Ona çok güvense de içine kurt düşmüştü bir kere, ne yapacağını bilememişti. (2 puan)
Bildiğini okumak: “Herkes ne derse desin bildiği, istediği gibi davranmak” anlamına gelen ifadeler. (3 puan)
Cümle: İnsan aklın rehberliğini bırakıp bildiğini okumaya başlarsa yolunu şaşırır. (2 puan)

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 10

2. Adamın biri bir köyü gezerken küçücük bir alanda, turist gezdirmek için kullanılan birkaç fil gördü. Fillerin hiçbiri ne kafesteydi ne de onları bir yere bağlayan kalın zincirleri vardı. Onları o dar alandan kaçmaktan alıkoyan tek bir şey vardı: Filin bacaklarından birine bağlı "ince bir ip" parçası. Buna çok şaşırdı çünkü filler ipi koparıp kamptan kolayca kaçabilirlerdi ama onlar buna hiç yeltenmiyordu. Adam merakla oradaki bir bakıcıya, fillerin neden orada öylece durduklarını ve hiç kaçmaya çalışmadıklarını sordu. Filin bakıcısı şöyle cevap verdi: "Filler yavruyken onları bağlamak için yine böyle bir ip kullanırız. Bu ip o yaşta onları tutmak için yeterlidir. O yaşta kurtulamayacaklarına inandıkları için büyüseler de asla kurtulmaya çalışmazlar."

Zorluklar karşısında bazı insanların da filler gibi davrandığı düşünüldüğünde bu insanların davranışlarının sebebi bu metne göre nedir? Yazınız. (14 puan)

Cevap:
- Öğrenilmiş çaresizlik
- Başaracaklarına inanmamaları
- Başarısızlığı kabullenmeleri
- Pes etmeleri
- Yeterince çaba sarf etmemeleri

anlamına gelen ifadeler.

3. Yürüdü. Şimdi nereye gidecekti? Yola çıktıktan sonra ilk buna karar verirdi. Ama bugün öyle olmadı. Veliefendi'ye, Balıklı'ya, Eyüp'e gitmeyi düşündü. Durdu, sakalını kaşıdı. Hava hiç bozacağa benzemiyordu. Günü nerede geçirecekti? Ne vakitten beri Üsküdar'a geçememişti. Tekrar yürümeye devam etti. Topkapı tramvayına bindi. Tramvay çok kalabalıktı. Hepsi saçma sapan konuşuyor, hatta bir grup genç birbirleriyle itişerek şakalaşıyordu. Cabi Efendi, bu hâlleri görmemek için gözlerini kapadı. Allah'ım niçin kulaklara da birer kapak yapmadın, dedi içinden. Sirkeci'de "Oh!.." diye gözlerini açtı, yavaş yavaş köprüyü geçti. Üsküdar vapuruna bindi. Koyu mavi denizin ortasında Kız Kulesi görünüyordu. Buraya henüz gitmediğini düşündü. Acaba içi nasıldı? Yapıldığı zaman İstanbul'da lodos esmez miydi? Daha böyle birçok soru zihnine hücum etti. "Bugün şuraya gideyim, hakikati öğreneyim." dedi.

Bu hikâyedeki Cabi Efendi'nin duygu veya düşüncelerine dair iki çıkarımınızı metinden kanıtlar göstererek yazınız. (12 puan)

Cevap:
1. "Sıkılmıştır. / Bunalmıştır. / Huzursuzdur. / Rahatsızlık duymaktadır." anlamına gelen ifadeler.
Kanıt: Cabi Efendi, bu hâlleri görmemek için gözlerini kapadı. Allah'ım niçin kulaklara da birer kapak yapmadın, dedi içinden.
2. "Meraklıdır. / Öğrenmeye isteklidir." anlamına gelen ifadeler.
Kanıt: Acaba içi nasıldı? Yapıldığı zaman İstanbul'da lodos esmez miydi? Daha böyle birçok soru zihnine hücum etti. "Bugün şuraya gideyim, hakikati öğreneyim." dedi.
3. "Kararsızdır. / Ne yapacağını bilememektedir." anlamına gelen ifadeler.
Kanıt: Şimdi nereye gidecekti? Yola çıktıktan sonra ilk buna karar verirdi. Ama bugün öyle olmadı. Veliefendi'ye, Balıklı'ya, Eyüp'e gitmeyi düşündü. Durdu, sakalını kaşıdı. Hava hiç bozacağa benzemiyordu. Günü nerede geçirecekti?

Not: Bu cevaplardan ikisini yazan tam puan alacaktır. Yazılan her duygu veya düşünce için 3'er puan, kanıtlar için 3'er puan verilecektir.

4 ve 5. soruları aşağıdaki metinlere göre cevaplayınız.

I. Metin

Bülbül ne yatarsın Çukurova'da
Eşin şahin kapmış kendin yuvada
Kendim gurbet elde gönül sılada
Ötme garip bülbül gönül şen değil

Bülbül ne yatarsın bahar erişti
Kırmızı gül goncasına kavuştu
Sılada sevdiğim aklıma düştü
Ötme garip bülbül gönül şen değil

II. Metin

Uçtuk Mohaç ufkunda görünmek hevesiyle,
Canlandı o meşhûr ova at kişnemesiyle!

Fethin daha bir ülkeyi parlattığı gündü;
Biz uğruna can verdiğimiz yerde göründü.

Gül yüzlü bir âfetti ki her pûsesi lâle:
Girdik zaferin koynuna, kandık o visâle!

pûse: buse, öpücük **âfet:** çok güzel insan
visâl: kavuşma

4. Bu şiirler "içerik ve şekil" **yönünden incelendiğinde hangisinin türkü olduğu söylenebilir? İki gerekçe göstererek açıklayınız. (12 puan)**

Cevap:
I. şiir türküdür. (4 puan)
Gerekçeler:
- 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- Her bendin sonunda tekrar eden, ezgiyi bütünleyen, anlamca bentlere bağlı veya bağımsız olabilen kavuştak/nakarat bölümü vardır. / "Ötme garip bülbül gönül şen değil" dizeleri kavuştaktır.
- Gurbet, sıla hasreti ve aşkı anlatmıştır.

Not: Gerekçelerden ikisini yazan 8 puan alacaktır.

5. II. şiirde altı çizili sözlerdeki edebî sanatları yazınız. (8 puan)

Gül yüzlü: .....

Girdik zaferin koynuna: .....

Cevap:
Gül yüzlü: Teşbih / Benzetme / Teşbih-i Beliğ (4 puan)
Girdik zaferin koynuna: Teşhis / Kişileştirme / Kapalı istiare / İstiare (4 puan)

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 10

6. Fuzûlî, gazel nazım şeklinin en güçlü örneklerini veren şairlerdendir. O, hemen her dizesinde dertten ve elemden bahseder. Onun şiirlerindeki aşk, beşerî (insani) olanla başlar ve ilahi olana yönelir. Şiirlerinde aşkı ve ayrılık acısını anlatır, sevgilinin güzelliklerini tasvir eder. O, aşk acısından memnundur ve bu acının insanı olgunlaştıracağına inanır.

Bu bilgiden hareketle aşağıdaki şiirlerden hangisi Fuzûlî'ye ait olabilir? İki gerekçe göstererek açıklayınız. (9 puan)

I. Metin

Menüm tek hiç kim zar ü perişan olmasın ya Rab
Esir-i derd-i ışk u dağ-ı hicran olmasun ya Rab

Cefa vü cevr ile mutadem anlarsuz n'olur hâlüm
Cefasına had ü cevrine payan olmasun ya Rab

Günümüz Türkçesiyle

Ya Rabbi, hiç kimse benim gibi ağlayıp inleyip kendinden geçmesin. Ya Rabbi hiç kimse aşk derdinin ve ayrılık yarasının esiri olmasın.

Ben sevgilinin cefasına ve eziyetine alışmışım, onlarsız hâlim ne olur? Cefasının ölçüsü ve eziyetinin sonu olmasın ya Rab.

II. Metin

Akşam yine toplandı derinde...

Cânân gülüyor eski yerinde.
Cânân ki gündüzleri gelmez,
Akşam görünür havz üzerinde.

Mehtâb kemer taze belinde,
Üstünde semâ gizli bir örtü,
Yıldızlar onun güldür elinde...

cânân: sevgili
havz: havuz
mehtâb: ay ışığı
semâ: gökyüzü

Cevap:
Birinci şiir Fuzûlî'ye aittir. (3 puan)
Gerekçeler:
• Şiirde şair, verilen açıklamada olduğu gibi aşk derdi ve ayrılık acısı çekmekte ve bu derdi çekmekten memnun olduğunu anlatmaktadır. (3 puan)
• Şiir, nazım biriminin beyit olduğu bir gazelden alınmıştır. (3 puan)

7. Şu Boğaz Harbi nedir? Var mı ki dünyâda eşi?
En kesîf orduların yükleniyor dördü beşi,
-Tepeden yol bularak geçmek için Marmara'ya-
Kaç donanmayla sarılmış ufacık bir karaya.
Ne hayâsızca tahaşşüd ki ufuklar kapalı!

kesîf : yoğun
tahaşşüd : birikme, yığılma, toplanma
hayâsız : utanma duygusu olmayan, sıkılmayan

Bu şiirin hangi disiplinlerle ilişkili olduğunu şiirden birer örnek vererek açıklayınız. (10 puan)

Cevap:
- Tarihle ilgilidir. (3 puan)

Örnek: "Şu Boğaz Harbi nedir? Var mı ki dünyâda eşi?" (2 puan)
- Coğrafyayla ilgilidir. (3 puan)

Örnek: "Şu Boğaz Harbi nedir? Var mı ki dünyâda eşi? / -Tepeden yol bularak geçmek için Marmara'ya-" (2 puan)

8. **Bir deniz fenerinde bekçi olduğunuzu hayal ederek bir hikâye yazınız. (25 puan)**

Hikâyenizi yazarken;
- yalnızlığınızı açıkça ortaya koymaya,
- fenerin ışığını "güven ve rehberlik" kavramlarını simgeleyecek şekilde kullanmaya,
- tutarlı bir olay örgüsü oluşturmaya,
- en az 8 cümleden oluşmasına

dikkat ediniz.

Örnek cevap:
Dalgaların sesi gecenin karanlığında hem deniz fenerinin hem benim sessiz ama derin yalnızlığımızı unutturuyordu. Yıllardır bu kulede tek başıma olsam da fener ışığının her gece onlarca gemiye yol gösterdiğini bilmek bana güç katıyordu. Gökyüzünü kaplayan koyu bulutların arasında dönen ışık, karanlıkta kaybolmuş herkese güven veriyordu. Fenerin sağlam ve dimdik yükselen kulesine baktıkça ben de bu fener gibi her zaman görevimin başında olmalıyım, diye düşündüm. Bu görev bilinciyle "Ne olursa olsun ışık yanmalı!" diyerek lambayı bir kez daha kontrol ettim. O sırada uzakta rotasını kaybetmiş bir geminin, ışığa doğru döndüğünü fark ettim. Bu manzarayı izlerken fenerin sadece bir yapı değil, karanlığın içindeki bir rehber olduğunu düşündüm. O an, yalnızlığın bile bir anlam taşıdığı düşüncesiyle görevime daha sıkı sarıldım.

SINAV BİTTİ.
CEVAPLARINIZI KONTROL EDİNİZ.

YAZILI PUSULASI

Çözümlere buradan ulaş

10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 2025-2026 · 2. dönem 1. yazılı

Telefonunun kamerasıyla ilgili QR kodunu okut.
Ekrandan okuyorsan QR koduna dokunabilirsin.

CEVAP VE ÇÖZÜMLER

Yazılı cevaplar ve çözüm sayfası
Ücretsiz erişim

VİDEO ÇÖZÜMÜ

Bu PDF’nin ilgili videosu ve durumu
Premium videolar uygulamada açılır

Video henüz eklenmediyse sağdaki sayfada belirtilir.
Video sonradan eklendiğinde aynı QR kodu kullanılabilir.

Bu erişim kartı Yazılı Pusulası tarafından eklenmiştir.
Önceki soru ve cevap sayfaları değiştirilmemiştir.
kaynaklar.net